

УДК 332.12:351/354(477)

Христенко О. А., кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки підприємств, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, Україна

Красовська Н. О., магістр факультету менеджменту, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, Україна

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ ЗА УМОВ РЕФОРМУВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УСТРОЮ

Досліджено моделі реформування системи адміністративно-територіального устрою (АТУ), підходи до проведення адміністративно-територіальної реформи, а також етапи реформування АТУ на засадах децентралізації. Наведено напрями трансформації відносин в області управління соціально-економічним розвитком між центральними та регіональними органами влади. Проаналізовано рейтинг соціально-економічних станів регіонів України за певними показниками. Виявлено перешкоди, що має адміністративно-територіальна реформа, а також соціально-економічні і правові наслідки, які очікуються при проведенні реформи. Зазначено, що в умовах сьогодення доцільним є пошук варіантів для стабільності і процвітання соціально-економічного розвитку територій, та подолання і усунення ознак їх депресивного стану.

Ключові слова: *регіон, регіоналізація, соціально-економічний розвиток, адміністративно-територіальний устрій, територіальне управління, реформа.*

Христенко О. А., кандидат экономических наук, доцент кафедры экономики предприятий, Николаевский национальный аграрный университет, г. Николаев, Украина

Красовская Н. А., магистр факультета менеджмента, Николаевский национальный аграрный университет, г. Николаев, Украина

СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ПОСЛЕДСТВИЯ РАЗВИТИЯ РЕГИОНОВ УКРАИНЫ В УСЛОВИЯХ РЕФОРМИРОВАНИЯ АДМИНИСТРАТИВНО-ТЕРРИТОРИАЛЬНОГО УКЛАДА

Исследованы модели реформирования системы административно-территориального уклада (АТУ), подходы проведения административно-территориальной реформы, а также этапы реформирования АТУ на основе децентрализации. Указаны пути трансформации отношений в области управления социально-экономическим развитием между центральными и региональными органами власти. Проведен анализ рейтинга социально-экономического состояния регионов Украины по определенным показателям. Выявлены препятствия, которые имеет административно-территориальная реформа, а также социально-экономические и правовые последствия проведения реформы. Отмечено, что в современных условиях целесообразным есть поиск вариантов для стабильности и процветания социально-экономического развития территорий, и преодоления, и устранения признаков их депрессивного состояния.

Ключевые слова: *регион, регионализация, социально-экономическое развитие, административно-территориальный уклад, территориальное управление, реформа.*

Hrystenko O., Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of Economics of Enterprises, Mykolayiv National Agrarian University, Mykolayiv, Ukraine

Krasovskaya N., Master student of the faculty of Management, Mykolayiv National Agrarian University, Mykolayiv, Ukraine

SOCIO-ECONOMIC CONSEQUENCES OF DEVELOPMENT OF REGIONS OF UKRAINE IN TERMS OF REFORMING THE ADMINISTRATIVE AND TERRITORIAL STRUCTURE

Introduction. *The problem of reforming the territorial structure of Ukraine is current and significant. Although during the time of independence a number of projects have been formed, but unfortunately the problem remains unresolved. The region must not only provide benefits, but also create the necessary comfortable environment, attract the necessary resources, while ensuring their effective use, create the proper conditions for increasing socio-economic development.*

Purpose. *The purpose of the article is to study the state of socio-economic development of regions and changes in the context of reforming the administrative and territorial structure, explaining the problems of the territorial structure of Ukraine, as well as the directions of its legal, democratic and economic improvement and development.*

Results. *The models of reforming the administrative and territorial structure (ATS), the approaches to administrative and territorial reform, as well as the stages of reforming the ATS on the basis of decentralization are explored. The ways of transformation of relations in the field of management of social and economic development between central and regional authorities are presented. The article analyzes the rating of social and economic conditions of regions of Ukraine according to certain indicators. The obstacles in the administrative and territorial reform, as well as the socio-economic and legal consequences expected during the reform, are identified.*

Conclusions. *One of the main problems of the regional economy is the search for options for the stability and prosperity of the socio-economic development of the territories, and overcoming and eliminating the signs of their depression. In order to do this, it is necessary to study the socio-economic consequences of the reform process. The main obstacle in overcoming the disbalanced development of the territories is the disproportionality of the administrative and territorial structure of the state, which needs to identify the well-founded ways of reforming.*

Keywords: *region, regionalization, socio-economic development, administrative and territorial structure, territorial administration, reform.*

JEL Classification: A13.

Постановка проблеми. Питання побудови сучасної моделі територіальної організації влади та адміністративно-територіального устрою були актуальними у політичному та науковому середовищі. Але більша частка спроб зупинялись ще на стадії концептуальних обґрунтувань чи законопроектів. Зате проблеми та перешкоди, що пов'язані з недосконалістю адміністративно-територіального устрою, а також управління територіями з роками

збільшувалися. Насамперед вони загострилися на ключовому, базовому рівні, тобто в селах, селищах та малих містах. Саме там місцеве самоврядування здебільшого є нездатним забезпечити сприятливе середовище та активізувати економічну діяльність для життєдіяльності населення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вчені з різних сфер та галузей досліджували дану проблему, зокрема, економічних, соціологічних, політичних, географічних та й

інших наук. Важливе значення мають наукові праці С. О. Білої, З. С. Варналія, Б. М. Данилишина, М. І. Долішнього, О. В. Долгальової, Ф. Д. Заставного, І. Т. Зварича, З. В. Тітенко, І. Ф. Кураса, О. Г. Кучабського, М. С. Кармазіної, Л. Г. Чернюк, М. Д. Пістуна, М. І. Карліна, В. С. Кравціва, О. В. Картунова, О. І. Шаблія. В той же час науковці такі, як: О. Д. Василик, Я. В. Верменич [2], О. П. Кириленко Р. Р. Сливка, І. О. Кресіна, В. М. Федосов досліджували окремі питання територіального устрою держави, формуючи особисті наукові концепції. Наявні праці стосуються різних аспектів адміністративно-територіальних проблем країни підштовхують до подальших розробок та акумуляції різносторонніх підходів щодо ефективного реформування територіального устрою України.

Тема реформування територіального устрою України є сучасною і суттєвою, хоча за часи незалежності науковці та законодавці порушували не раз. Сформовано деяку кількість проектів, але на жаль проблема ще залишається невирішеною. Регіон має не тільки надавати блага, але і створювати потрібне комфортне середовище, залучати необхідні ресурси, при тому ще й забезпечувати їх дієве використання, створювати належні умови для підвищення соціально-економічного розвитку.

Формулювання цілей статті. Метою даної роботи є дослідження стану соціально-економічного розвитку регіонів та змін, що відбуваються за умов реформування адміністративно-територіального устрою, пояснення проблематики територіального устрою України, а також вірогідних напрямів його покращення і вдосконалення на даному етапі її правового, демократичного і економічного розвитку.

Виклад основного матеріалу. Процеси, що відбувалися в Україні несли за собою неконтрольований характер. Вони показали себе у відсутності системних заходів державної регіональної політики щодо зменшення регіональних диспропорцій та як результат невизначених засобів і напрямів

регіонального розвитку, завуальованості соціально-економічної сутності перетворень. Тому це утворило існуючу соціальну структуру суспільства, звужений соціально-економічний потенціал, подальшу поляризацію й збільшення ризиків нестабільності [8, С. 21-23].

Варто зазначити, що присутні відмінності у рівнях соціально-економічного розвитку регіонів відіграють значну роль не тільки на темпи реформування кожного регіону окремо, але й на умови де відбувається реформування держави в цілому і на вибір стратегії управління регіональним розвитком.

Теоретичні підходи та механізми реалізації принципів стійкого розвитку й надалі залишається дискусійним питанням [7, С. 42-47].

Кучабський О. вважає, що принциповою проблемою є реформування адміністративно-територіальної структури в сучасній країні. Адже, від її вдалого вирішення залежить результативність функціонування й розвитку суспільства країни на довгий період [9, С. 168].

Звісно невід'ємною частиною реформи територіальної організації влади в Україні на засадах децентралізації є реформування адміністративно-територіального устрою, яке передбачене новою Державною стратегією регіонального розвитку до 2020 року, що прийнята у серпні 2014 року [12].

Однією з популярних моделей реформування системи АТУ вважають модель, що запропонована Українською асоціацією місцевих та регіональних влад. Рекомендують як альтернативу запровадити департаменти до варіанта укрупнення районів. Із цим запровадженням департаментів, виникає недоречним укрупнення районів. На рівні департаментів будуть працювати одні органи виконавчої та судової влади, а це: департаменти місцевих державних адміністрацій; представництва міністерств, відомства, податкових адміністрацій; СБУ; МВС; прокуратури та інші органи.

На рівні департаментів формуються органи місцевого самоврядування. У подальшій

перспективі, з укрупненням регіонів і після впорядкування територіального устрою на фундаментальному рівні, департаменти зможуть увійти щодо переліку головних адміністративно-територіальних одиниць України [13].

Цікавим є підхід щодо проведення адміністративно-територіальної реформи А. В. Лісового. Вчений рекомендує створити дворівневу схему адміністративно-територіального устрою, сформувавши близько 50–60 земель чи округів (міні-регіонів) і 3000–3500 громад (міні-районів). Від так виходить, що більшу частину регіонів потрібно буде розділити на менші адміністративні території, що зумовить позбутися диспропорцій між сучасними регіонами [10, С. 80-90].

Спочатку, важливим етапом реформування адміністративно-територіального устрою на принципах децентралізації є утворення спроможних територіальних громад на базі соціально-економічної моделі. Вона діятиме із забезпеченням визначеної часової доступності найпотрібніших соціальних послуг. Для вдалого проходження даного етапу повинні бути розроблені перспективні плани об'єднання територіальних громад для кожного регіону, формат здійснення консультацій з членами територіальних громад, гнучкий механізм усунення протиріч, встановлені часові рамки. Зазначимо головні напрями трансформації відносин в області управління соціально-економічним розвитком між центральними та регіональними органами влади (рис. 1)..

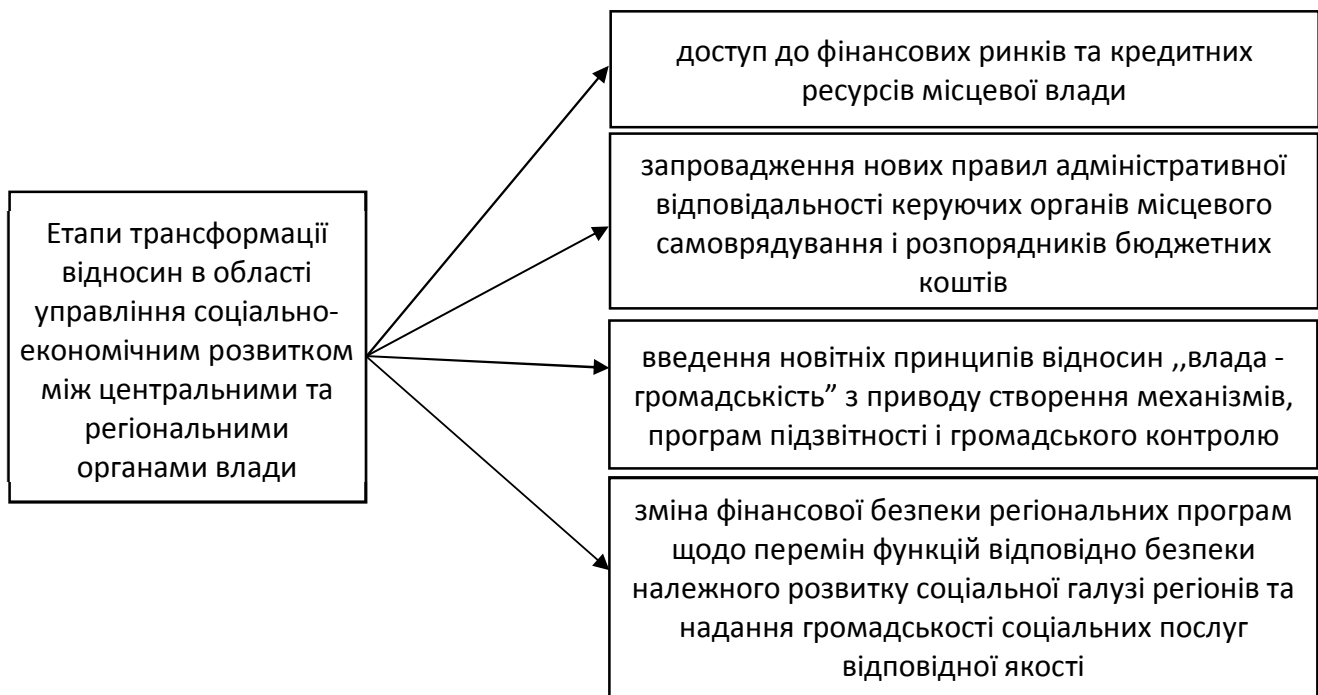

Рисунок 1 – **Етапи трансформації відносин в області управління соціально-економічним розвитком між центральними та регіональними органами влади**

Джерело: складено авторами за даними [4, С. 288]

Варто відмітити, що соціально-економічний розвиток регіонів у першій половині 2017 року в порівнянні з першою половиною 2016 року є кращим по окремих показниках, наприклад, як зовнішня торгівля товарами та пряме іноземне інвестування. У 2016 році в наслідок реформи децентралізації

влади було виявлено інструменти фінансування регіонального і місцевого розвитку та змінено систему фінансування, що дозволило місцевій владі вдало вирішувати проблеми на місцях і не допускати їх виникнення [3].

Об'єднання пройшло не комплексно, тобто без змін меж районів. Реформа була лише на рівні громад, тому є території, що мають у підпорядкуванні району частину населених пунктів. Дані райони є достатньо слабкими у інфраструктурному та звісно

фінансовому плані тому, що більшу частку отримала новоутворена об'єднана громада. Зазначимо перешкоди, що має адміністративно-територіальна реформа (рис. 2).

Рисунок 2 – Перешкоди, що має адміністративно-територіальна реформа

Джерело: складено авторами

Щоб визначити рейтинг соціально-економічних станів регіонів країни як варіант розглянемо такі показники, як кількість капітальних інвестицій, кількість активних підприємств, обсяг роздрібного товарообігу підприємств, обсяг реалізованої промислової продукції.

Капітальні інвестиції – це кошти, які направлені на збільшення основних засобів, нематеріальних активів, інших необоротних матеріальних активів, а ще на їх модернізацію і реконструкцію, що призводять до росту первісно очікуваних в майбутньому економічних вигод.

Активність підприємств – це особливий показник їх діяльності, він виявляється у

різних її напрямках (соціальному, економічному, інноваційному, виробничому, трудовому маркетинговому тощо).

Товарооборот – один із найважливіших макроекономічних показників соціально-економічного розвитку країни взагалі і для окремого її регіону зокрема. Забезпечує соціально-економічний розвиток країни та її конкурентоспроможність на міжнародному ринку – це розвиток промислової галузі України.

На основі статистичних даних Держкомстату України за 2016 р. [5] складемо таблицю про роздрібний товарооборот та обсяг реалізованої промислової продукції, капітальні інвестиції (табл. 1).

Таблиця 1 Дані дослідження роздрібного товарообороту підприємств та обсягу реалізованої промислової продукції, капітальних інвестицій

Регіони	Капітальні інвестиції, млн грн	Кількість активних підприємств	Роздрібний товарооборот підприємств, млн грн	Обсяг реалізованої промислової продукції, млн грн
Вінницький	19719	1060,4	12165,3	53552,2
Волинський	13659	1398,2	11607,1	22096,4
Дніпровський	45345	4576,8	51643,6	324207,2
Донецький	31437	1954,4	16352,1	208013,9
Житомирський	15692	783,6	11211,8	30360,2
Закарпатський	14009	535,8	13094,9	17586,6
Запорізький	25420	1549	25348,7	143204,6
Івано-Франківський	16634	1661,9	11726,5	35034,8
Київський	33506	4961,3	36437,9	82551,9
Кропивницький	14060	1097,4	9598,6	22849,4
Луганський	14204	328,4	3488,2	36908,2
Львівський	34583	2455,8	33999,4	67342,3
Миколаївський	19455	1919,8	13048,2	44737,4
Одеський	37380	1660,2	42584,5	45277,6
Полтавський	19951	1529	15322,6	125599,1
Рівненський	13214	727,4	10131,8	29572,9
Сумський	12830	888,8	9163,7	34646,9
Тернопільський	13192	684,3	8095,3	15666,1
Харківський	35259	2149,2	41799,2	130617,6
Херсонський	15284	817,9	12639,2	23512,7
Хмельницький	16829	1266,5	11230,7	32960,6
Черкаський	17872	887,8	11942,3	52563,5
Чернівецький	9890	325	7809,8	8631,4
Чернігівський	12879	729,9	9693,5	22675,2

Джерело: складено авторами на основі даних [5]

Відобразимо роздрібний товарооборот підприємств та обсяг реалізованої промислової продукції на рис. 3. Першим показником розглянемо роздрібний товарооборот підприємств.

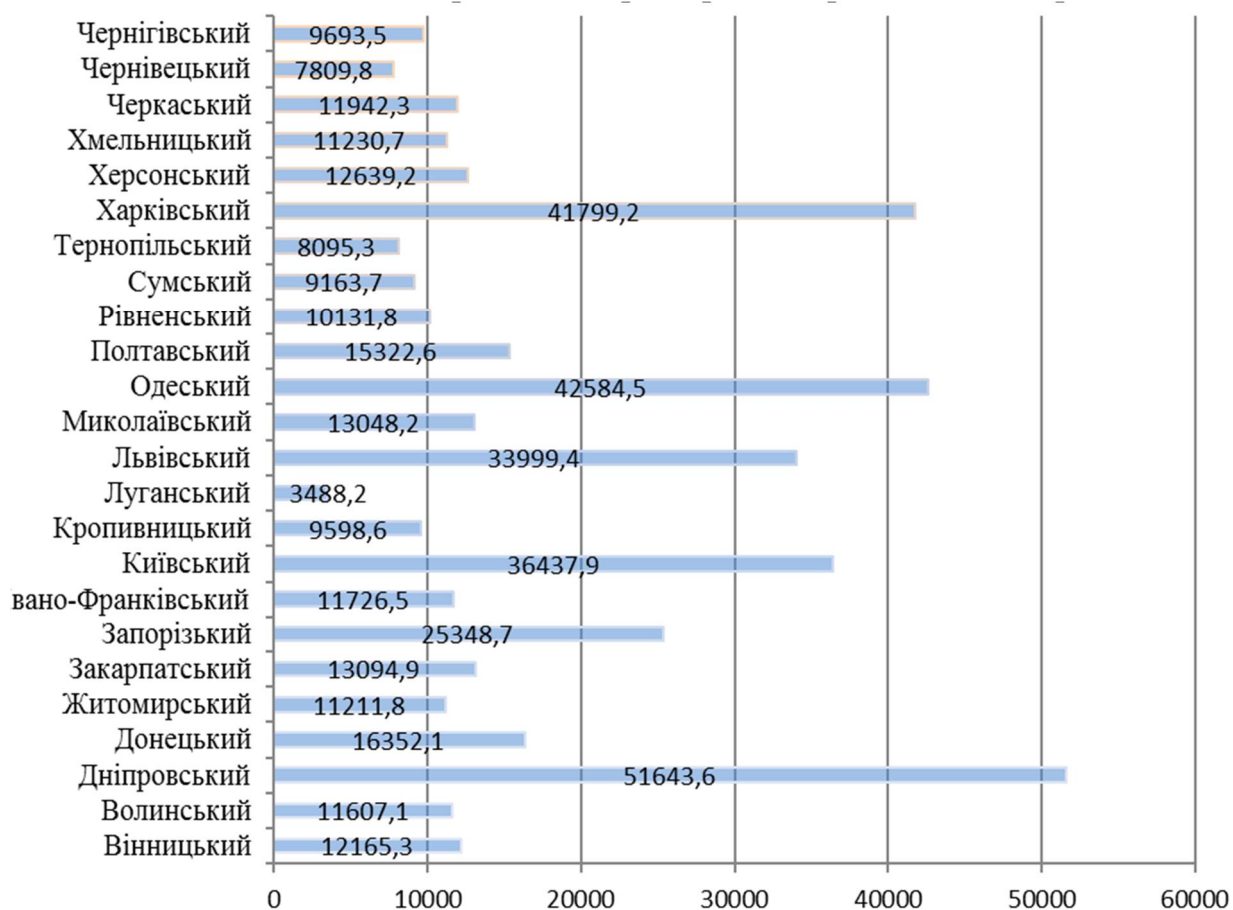

Рисунок 3 – Роздрібний товарооборот підприємств, млн грн

Джерело: складено авторами на основі даних [5]

Аналізуючи табл. 1 та рис. 3, робимо висновок, що найменші показники мають Луганський і Чернівецький регіони, що склали відповідно 3488,2 млн грн та 7809,8 млн грн. Зате найбільші показники спостерігаються в Харківській, Одеській і Дніпровському регіоні, що відповідно 41799,2 млн грн, 42584,5 млн грн і 51643,6 млн грн.

Другим показником розглянемо обсяг реалізованої промислової продукції (рис. 4).

Аналізуючи табл. 1 та графік обсяг реалізованої промислової продукції, варто зазначити, що найменший показник має Херсонський регіон, що склав відповідно 8631,4 млн грн, а найбільші показники є в Донецькому і Дніпровському регіоні, що

відповідно 208013,9 млн грн та 324207,2 млн грн.

Новик В. П. зазначав, що аналіз соціально-економічного розвитку регіонів України вже протягом останніх років дає зрозуміти, що закріплена модель адміністративно-територіального устрою Конституцією України показує незначну спроможність в умовах ринкової економіки ефективно і результативно сприяти культурному і соціально-економічному розвитку територій, забезпечувати відмінний рівень надання громадських послуг населенню, який відповідав би певним чином європейським стандартам» [11, С. 101].

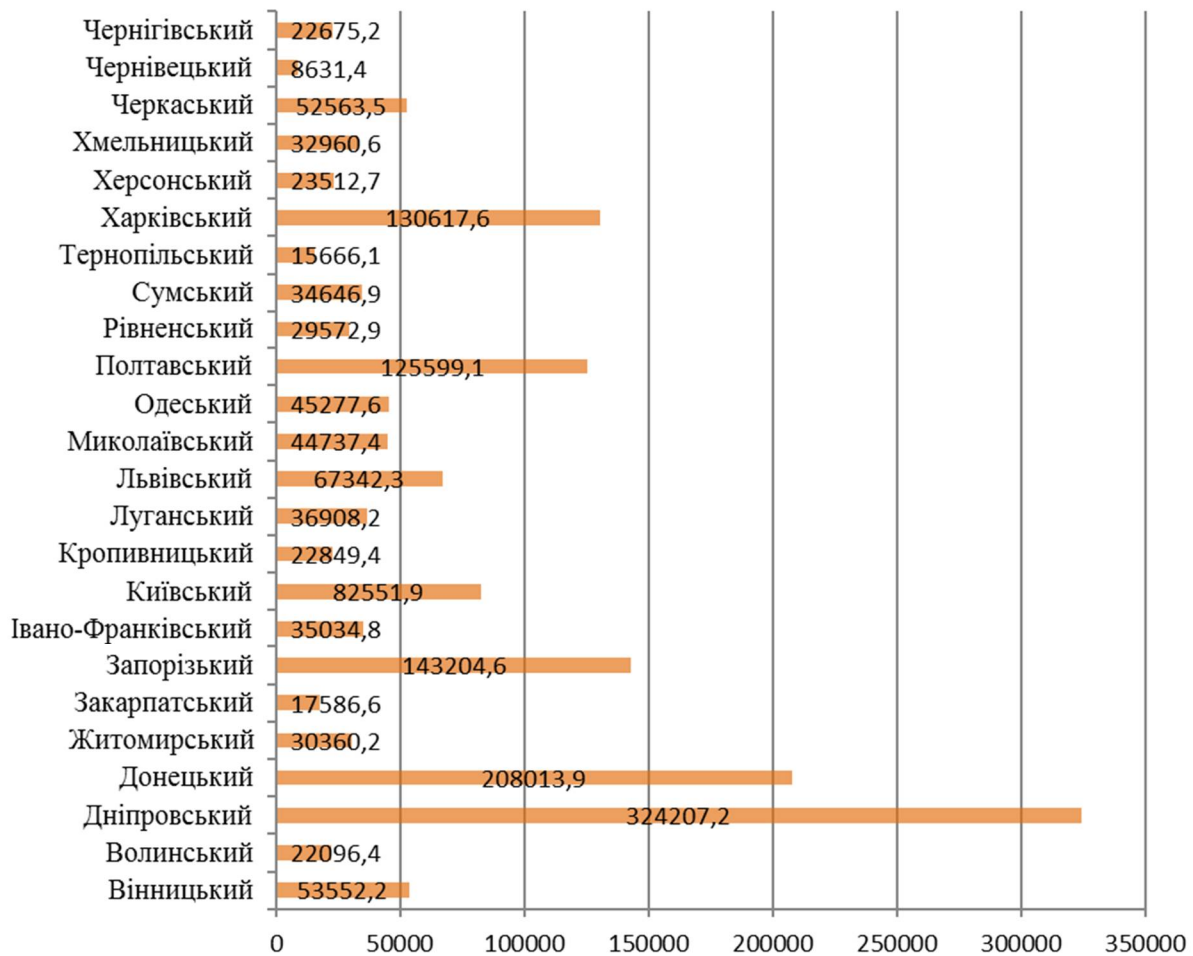

Рисунок 4 – Обсяг реалізованої промислової продукції, млн грн

Джерело: складено автором на основі даних [5]

Щодо регіоналізації адміністративної реформи і соціально-економічного розвитку на місцевому рівні не повинні зводитися до нового перерозподілу владних компетенцій або кадрової перестановки. Відтак, проблема виникає у низькому професійному рівні органів регіональних влади, у з'ясуванні економічних проблем для усестороннього розвитку.

Потреба зараз постає в забезпеченні рівні сприятливі, комфортні умови для самореалізації і саморозвитку окремого регіону України, ну і звісно кожної територіальної громади, тому основною задачею соціально-економічній галузі є побудова нової економічно розвинутої країни, що забезпечувала б постійне зростання добробуту населення, і без якісного розвитку на рівні регіонів зробити це неймовірно. Головними напрямками

досягнення цієї мети є: конкурентоспроможна економіка; створення сприятливих умов для розвитку підприємства та підприємницької ініціативи; забезпечення високих темпів економічного зростання; підвищення добробуту громадян, соціальних стандартів якості життя, становлення середнього класу та подолання бідності; проведення збалансованої та виваженої зовнішньоекономічної політики на регіональному рівні; проведення ефективної бюджетної політики.

Очікувані соціально-економічні та правові наслідки проведення реформи адміністративно-територіального устрою включають в себе проблеми, що вирішуються при реалізації запропонованого варіанта адміністративно-територіального устрою (рис. 5).

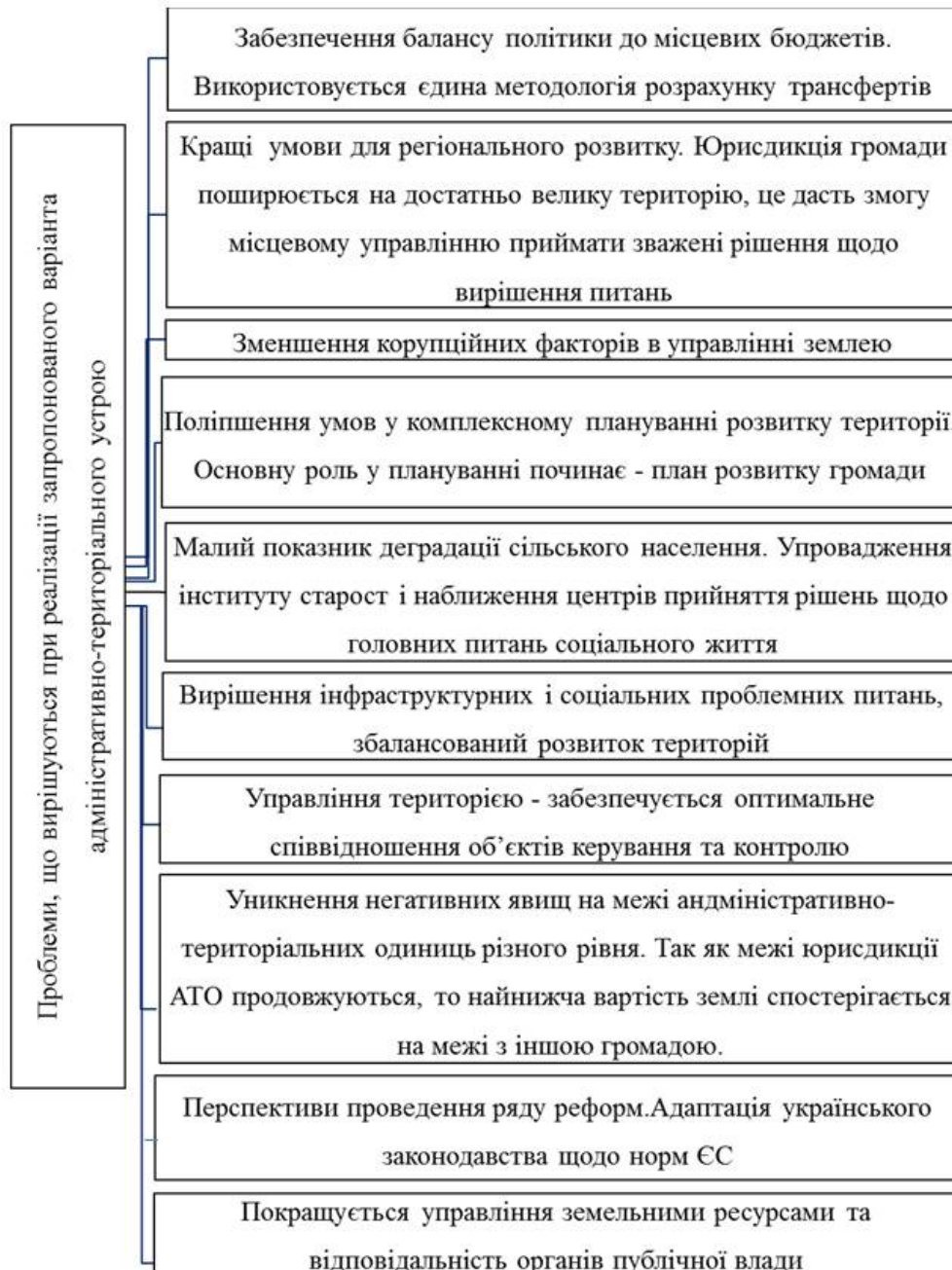

Рисунок 5 – Проблеми, що вирішуються при реалізації запропонованого варіанта адміністративно-територіального устрою

Джерело: складено авторами

Зауважимо, що саме регіональні органи мають забезпечувати збалансований і комплексний соціально-економічний розвиток регіонів, при цьому, ефективно використовуючи географічні, природні, демографічні властивості регіонів, їхній науково-технічний та економічний потенціали [6, С. 106-107].

Відмітимо, що реформа адміністративно-територіальної структури повинна б стати завершальним процесом реформування у багатоманітних сферах і галузях політичного, суспільного, соціального та економічного життя країни [1, С. 148].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Однією з основних проблем, що вивчаються наразі регіональною економікою,

є пошук варіантів для стабільності і процвітання соціально-економічного розвитку територій, та подолання і усунення ознак їх депресивного стану, для цього потрібно вивчати питання соціально-економічних наслідків, що виникають процесі реформи. Практика показує, що головна перешкода у подоланні нерівномірного розвитку територій постає у диспропорційності адміністративно-територіального устрою держави, який потребує виявлення обґрунтованих напрямів

з питань реформування. Так важко уявити останнім етапом суспільних соціально-економічних трансформацій країни адміністративно-територіальну реформу, що розпочато в Україні. Це викликає деякі вагомні проблеми реформування, знижує результативність та ефективність реформи. Однак, з отриманого досвіду можна виділити, що процес практичної реалізації адміністративно-територіальної реформи постав і певним стимулом реформування в інших областях суспільного життя громадян..

Література:

1. Адміністративно-територіальна реформа в Україні : політико-правові проблеми : монографія / І. О. Кресіна, А. А. Коваленко, К. М. Вітман ; За ред. І. О. Кресіної. – К. : Логос, 2009. – 148 с.
2. Верменич Я. В. Історична регіоналістика : навч. посіб. / Відп. ред. В. А. Смолій ; НАН України. Інститут історії України. – К. : Інститут історії України, 2014. – 412 с.
3. Гройсман В. Кількість дотаційних бюджетів знизилась на 25 %. ТVі, 24 лютого 2017 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://tvi.ua/novini/kilkist-dotacijnih-byudzhativ-znizilas-na-25-grojsman.html>
4. Державне управління регіональним розвитком України : монографія / [за ред. В. Є. Вороніна, Я. А. Жаліла]. – К. : НІСД, 2010. – 288 с.
5. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
6. Котикова О. І. Державне регулювання економіки та економічна політика: конспект лекцій / О. І. Котикова. – Миколаїв : МНАУ, 2016. – С. 106–107.
7. Котикова О. І. Методологічні підходи до формування концепції стійкого розвитку [Електронний ресурс] / О. І. Котикова // Вісник аграрної науки Причорномор'я. – 2009. – Вип. 2 (49). – С. 42–47.
8. Кулик В. В. Сучасні проблеми удосконалення державного регулювання соціально-економічних процесів / В. В. Кулик // Бізнес інформ, 2011. – №5. – С. 21–23.
9. Кучабський О. Г. Адміністративно-територіальна організація України : теорія, методологія, механізми становлення : монографія / Олександр Кучабський. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2010. – 168 с.
10. Лісовий А. В. Адміністративно-територіальне реформування регіонів України / А. В. Лісовий // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. – 2010. – №6. – С. 80–90.
11. Новик В. П. Реформування адміністративно-територіального устрою у контексті конституційної реформи в Україні // Актуальні проблеми конституційного права та державотворення. – Хмельницький : Вид-во Хмельницького університету управління та права, 2008. – 101 с.
12. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року : постанова від 6 серпня 2014 р. № 385 / Кабінет Міністрів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF>
13. Сучасні моделі вдосконалення адміністративно-територіального устрою України: порівняльний аналіз [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.visnyk-nanu.kiev.ua/suchasni-modelivdoskonalennya-administrativno-teritorialnogo-ustroyu-ukraini-porivnyalnij-analiz/>

References:

1. Kresin, I. O. Kovalenko, A. A. and Whitman, K. M. (2009), *Administrativno-terytorialna reforma v Ukraini : polityko-pravovi problemy* [Administrative and territorial reform in Ukraine: political and legal problems]: Logos, Kyiv, Ukraine.
2. Vermenich, Ya. (2014), *Istorychna rehionalistyka* [Historical regionalism], Institute of History of Ukraine, Kyiv, Ukraine.
3. Groysman, V. (2017), "The number of subsidized budgets has decreased by 25%. TVi, February 24, 2017", available at: <http://tvi.ua/novini/kilkist-dotacijnih-byudzhativ-znizilas-na-25-grojsman.html> (Accessed 25 January 2018).

4. Voronin, V. I. and Jalil, Ia. A. (2010), *Derzhavne upravlinnia rehionalnym rozvytkom Ukrainy* [State administration of regional development of Ukraine], Kyiv, Ukraine.
5. State Statistics Committee of Ukraine (2017), available at: <http://www.ukrstat.gov.ua> (Accessed 25 January 2018).
6. Kotikova, O. I. (2016), "State regulation of the economy and economic policy: lecture notes", *MNAU*, pp. 106-107.
7. Kotikova, O. I. (2009), "Methodological approaches to the formation of the concept of sustainable development", *Visnyk ahraryoi nauky Prychornomoria*, [Online], vol. 2 (49), available at: [http://www.mnau.edu.ua/vestnik/visnik_2009-2\(49\).pdf#page=42](http://www.mnau.edu.ua/vestnik/visnik_2009-2(49).pdf#page=42) (Accessed 25 January 2018).
8. Kulik, V. V. (2011), "Modern Problems of Improvement of State Regulation of Socioeconomic Processes", *Biznes inform*, vol. 5, pp. 21-23.
9. Kuchabskyi, O. G. (2010), *Administratyvno-terytorialna orhanizatsiia Ukrainy : teoriia, metodolohiia, mekhanizmy stanovlennia* [Administrative and territorial organization of Ukraine: theory, methodology, mechanisms of formation], LRIDU NADU, Lviv, Ukraine.
10. Lisovyi, A. V. (2010), "Administrative and territorial reformation of the regions of Ukraine", *Aktualni problemy rozvytku ekonomiky rehionu*, vol. 6, pp. 80-90.
11. Novik, V. P. (2008), "Reforming of the administrative and territorial system in the context of constitutional reform in Ukraine", *Aktualni problemy konstytutsiinoho prava ta derzhavotvorennia*, p. 101.
12. Cabinet of Ministers of Ukraine (2017), "Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On Approval of the State Strategy for Regional Development for the period up to 2020"", available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF> (Accessed 25 January 2018).
13. "Modern models of improving the administrative-territorial structure of Ukraine: comparative analysis" (2017), available at: <http://www.visnyk-nanu.kiev.ua/suchasni-modelivdoskonalennya-administrativno-terytorialnogo-ustroyu-ukraini-porivnyalnij-analiz/> (Accessed 25 January 2018).

Ця робота ліцензована *Creative Commons Attribution 4.0 International License*